

צקלון

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

צקלון

לקט תרגומים

התוכן

משמעותו הצבאית של התיקון הגרעיני

3 הקומנדר ג'ג. דילון

הרהורים על הגנה נגד-טנקים

8 הקול-לויט' א. או. לאיסטנר

דיביזיה — משולשת או מחומשת?

17 הקול-לויט' ז. פאראג'נטיל

מדף הספרים

30

צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"

אלול תשכ"א - אוגוסט 1961

מס. 101 (כרך ט')

מערכות

בית-ההוצאה של
צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: אל"מ אלעזר גלילי

סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין

"מערכות": קצין-העריכה רביסרן משה ברימר

"צקלון": קצין-העריכה שרגא גפני

"מערכות-ים": קצין-העריכה רביסרן אריה בר-ציון

"מערכות-חימוש": קצין-העריכה רביסרן יעקב לצרוס

"מערכות-שריון": קצין-העריכה רביסרן שאול ביבר

מוזכיר-מערכת: מרים נתנאל

המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח' ג' מס. 1

תמונת השער

זרקור אנפרא-אדום לצבא ארה"ב

בזרקורים שבשימושן של צבא ארצות-הברית — הזרקור בן 18

האינץ' והזרקור בן 30 האינץ' — ניתן עתה להתקין "מסנן"

("פילטר") ההופך את אלומת אורו של הזרקור לאלומת אור הסמויה

לעין הערומה, אך המאפשרת ראייה מצוינת בלילה לעין החמושה

בהתקן הקרוי "מטאסקופ" — "המתרגם" אור אנפרא-אדום לאור רגיל.

הודפס באמצעות משרד הבטחון — ההוצאה לאור

"הרפנס החרש" בע"מ, תל-אכ"ב

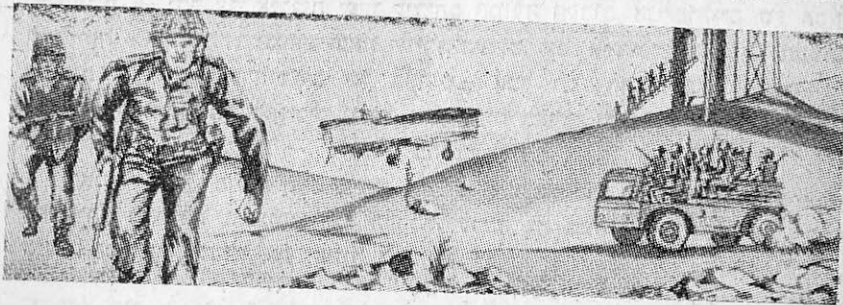
המשמעות הצבאית של התיקו הגרעיני

הקומנדר ג'והן ג'. דילון

לא נזכה לשלום עלי-אדמות כל עוד קיימים בעולם, זה לצד זה, משטר קפיטליסטי ומשטר קומוניסטי; הקץ חייב להיות, שהאחד מן השנים ינצח - וקינה תושר מעל קברה של הרפובליקה הסובייטית או מעל קברו של הקפיטליזם העולמי.

במשך חמש-עשרה השנים האחרונות היתה אסטרטגית ההרתעה של המערב מושתתת על עדיפותו הגרעינית. כיום נתאזן יתרון זה ואף חוסל - ברית-המועצות הגיעה לרמה מספקת בהחלט של ידע גרעיני ואף רכשה לה, ככל הנראה לעין, עמדת-מנהיגות בתחום אמצעי-השגור ה"סופיים" - הקליע-המונחה הבין-יבשתי.

האם יש במצב חדש זה של שווי-משקל עדין ורופף כדי לרמוז על כך שאף לא אחד מן הצדדים-היריבים לא יסתכן בהפעלת נשק גרעיני איסטרטגי? או שמא יש בו כדי לציין, כי "ניטל עוקצה" של האיסטרטגיה של ה"מערב"? ברית-המועצות רואה כמטרתה הסופית שלטון עולמי באמצעות השגת סדרה של יעדים הבאים בזה-אחרי-זה והמתחפים-אהדדי, המהווים בצרופם את האיסטרטגיה המדינית-צבאית המשולבת שלה. אחד הראשונים ביעדים אלה הוא השגת "עולם הפשי" מפוצל, על-ידי כפית המערב להתיצב בפני בעיות גורמות-פרוד,

ועלה ערך, "האיש שמאחורי הרובה"

מקורות ומחברים

(הארות והערות לקורא)

משמעותו הצבאית של התיקו הגרעיני מאת הקומנדר ג'.ג. דילון
זוהי הערכת-מצב מציאותית בתפיסתה - ואכזרית לגבי המערב במסקנותיה: רק בהגברת עוצמתם של הכוחות המערבים ה"מקובלים" רואה המחבר סיכוי למערב לעמוד עמידה איתנה בפני הגוש הסובייטי - לאחר שהושג איזון בין עוצמתם הגרעינית של הגושים היריבים. בהערכת-המצב החובקת-עולם מנסח המחבר ניסוח נוקב את האפשרויות הפתוחות לכל צד, ואת יתרונותיה ומגבלותיה של כל אפשרות ואפשרות. הקומנדר דילון שירת בשעתו במטה מפקד כוחות צי-ארה"ב במזרח האוקיינוס האטלנטי ובים-התיכון, והוא מבוגרי "קולג'ה-המלחמה הציני" האמריקני. מאמרו מובא מתוך בטאון ביה"ס לפיקוד-ולמטה של צבא-ארה"ב "ההשקפה הצבאית" ("MILITARY REVIEW").

הרהורים על הגנה נגד-טנקים מאת הקול"לו"ט א.א. לאיסטרנר
אלו הם הרהורים שיש בהם כדי להחכים את הקורא המבקש לדעת כיצד מתגברים על התקפת טנקים - כשיש לאויב עדיפות כפולה ומכופלת בשריון, המחבר אינו מעלה פתרון-פלא אלא מדגיש את שפע האפשרויות הפתוחות לפני מכלול כלי-נשקו הנגד-טנקיים של המגן (ובראש ובראשונה - תותחים נ"ט מתנייעים). את המחסור בטנקים מציע הוא למלא באמצעות תפעול הנכון של נשק נ"ט זה. הקורא המעוניין בנושא זה ייטיב לעיין - תחילה, או במקביל - בפרקים מספרו של א. מידלדורף, "הטקטיקה במסע-רוסיה", המסכמים את ניסיון וליקחן של פעולות נ"ט של הצבא הגרמני בזירת רוסיה ("צקלון" מס' 96 ומס' 97).
המאמר מובא מתוך כתבי-העת הצבאי הגרמני "מעשה-הגייסות" ("TRUPENPRAXIS").

דיכוייה - משולשת או מחומשת? מאת הקול"לו"ט ד. פאראג'וניס
על מדוכת המבנה-הארגוני של עוצבות יושבים כיום כל הצבאות; מחקרים וניסויים בהרכבים השונים האפשריים לעוצבה נערכים הן בגוש המערבי והן בגוש המזרחי, והדיהם נשמעים תכופות במאמרי כתבי-העת הצבאיים. הפעם מוגש לקורא מאמר המסכם את לקחי המחקרים והניסויים הללו עד השנה הנוכחית - והמנסה לסמן דרכים אל "הפתרון המושלם"; ויש בתמונה שהוא מציגה משום השלמה לפרק ב' - "השפעת הנשק הגרעיני על מבנה עוצבות" - בסקירתו הנרחבת של סא"ל י. רביב, שנתפרסמה בחוברת האחרונה (קל"ח) של "מערכות". בעל המאמר הוא קצין צרפתי שהחליף חרב בעט, אחרי צאתו בדימוס, ומאמריו מתפרסמים עתה בכתבי-עת צבאיים רבים של מדינות המערב. מאמרו זה מובא מתוך "בטאון ביה"ס לפיקוד ולמטה" של צבא-ארה"ב, "ההשקפה הצבאית" ("MILITARY REVIEW").

אסטרטגיה מדינית

שתי פנים לתרומתה של מכונית-המלחמה הסובייטית לקדום האסטרטגיה המדינית:

1. העמדת ה"מגן" — או הכוח המרתיע — הדרוש כדי להעניק למדינותם מרחבת-נועה רב.
2. לקיים אותו כוח תוקפני המאפשר למדינות לקוות להשיג את יעדיה באמצעות פעולה צבאית ישירה — כאשר ייראה הצורך בכך.

לתמיכה בהשגת המטרה הסופית זקוקה ברה"מ לאסטרטגיה צבאית בעלת היקף כל-כולל. אכן, זו מצויה עתה בידיה ובפעול הריהי תשלובת של יכולות גרעיניות, כוחות יבשתיים עצומים, סיוע אווירי-טקטי בקנה-מידה מלא, הלכת-מלחמה ציית — וכן כל מערכות-הנשק הכרוכות בכל אלה, הדרושות לכוננות ללוחמה מכל הסוגים ובכל הנסיבות.

לאורה המחשבה הצבאית של הסובייטים נראית השמדתם של כוחות האויב כתכלית הישירה של מבצע-מצבאיים. ביסודו של עקרון זה מונחת, כפי הנראה, הדעה כי הנצחון במלחמות לא יבוא כתוצאה מחילופי-מהלומות גרעיניים, ויהיו מרחיקי לכת כאשר יהיו. יכולים הם להגיע למסקנה הגיונית, כי השמדה רחבת-היקף, שאינה מדקדקת לברור מטרותיה, של יכולת תעשייתית ומטרות צבאיות — ואפילו של מרכזי האוכלוסין — של האויב, עשויה לתרום תרומתה להשגת הנצחון; אך היא כשלעצמה עדיין אינה מהווה את הנצחון ואף אין בה כדי להבטיחו. בחשבון הסופי, הנצחון עולה בחלקו של אותו צד המסוגל לכבוש אותם שטחי-אויב שבהם המפתח להצלחה, להחזיק בהם ולנצלם; ובכך, שוב, נמוק מכריע לקיומם של כוחות מקובלים ענקיים.

בזאת אין בכוונתי להציע התעלמות מכלי-זין גרעיניים; נודע להם מקום חיוני באסטרטגיה המקפת. אבל קיימת דאגת ההשרדות-יבשתיים — ה"ממתנת" את השימוש באמצעים הללו. לזרוע חורבן גרעיני — אין די בכך, כשלעצמו; ובמיוחד כאשר כרוך בכך הסיכון בתגמול-השמדה שיהיה רב מאשר משטר מדיני כלשהו מסוגל לספוג, ועם זאת להוסיף ולהתקיים. אין מסכנים על נקלה ארבעים שנות התקדמות קומוניסטית. על כן, התחלפות במהלומות גרעיניות, אפילו כאשר הוחל בה בהפתעה שלמה, מפסידה מקצת מהכוח-המושך שבה. הדבר נכון במיוחד היות ואותה יכולת-גרעינית עצמה ניתן להשתמש בה גם כדי לקדם יעדים מדיניים אף מבלי להפעילה בפועל-למש.

לוחמה מקובלת

לדעת מנהיגים סובייטיים הרי בית-נשק גרעיני המאזן את זה של ארצות

על-ידי יצירת מחלוקת ועל-ידי זריעת ספקות, חששות ואי-אמון. על מנת להתעות את אומות-המערב ולהאיט צעדיהן, בעוד היא עצמה זוכה לרוח-זמן בתחום הקליעים — מנסה ברה"מ, על-ידי חלופין תדירים של לחצים המשתמעים לכאן ולכאן עם לחצים ישירים וגלויים — ושינוין של נקודות-לחץ והעתקתן — ליצור רושם כאילו היו יעדיה-היא משתנים, רושם של היסוסים, של מאמצים הנעשים שלא במתוכנן ובאקראי. ברית-מערבית נבוכה וחסרת-בטחון בצעדיה — נחשבת צעד-קדימה להשגת הענין שלשמו לוחם ה"מזרח".

נייטרליות מורחבת

יעד פחות-בחיבותו, אך התורם אף-הוא לערעור אותה אחדות, הוא הרחבת מרחב הנייטרליות בקרב המדינות. לא עוד רואה הקרמל את העולם כמחולק לשני מחנות — זה האחד לקומוניסטים וזה המתנגד להם — כשהנייטרליים נחשבים "ממילא" כמתנגדי-הקומוניסטים. נהפוך הוא; עתה נחשבים הנייטרליים ל"נכס" רבי-ערך, ראשית, מדינות כאלו אינן תורמות לעוצמתם של הגושים המערביים המאורגנים; שנית, הם מהווים גורם נוח ל"התחככות" בינלאומית; ולאחרונה, אחדים מהם מהווים תוספת-כוח לאימפריה הסובייטית — תוספת שתרכש באמצעות הסתננות וחתרנות. זהו פשר המערכה המתמדת שמנהלים הסובייטים לעידוד המדינות הנייטרליות — בעודם מנסים יחד עם זאת להביא אותן מדינות עצמן בדרך של פיתוי או הפחדה לידי הצטרפות למחנות-הם.

נייטרליות ומחלוקת אלה מקדמים את היעד שהוא השתלטות על אירופה-המערבית — ואחרי כן על היבשת האירואסייתית כולה.

עם רכישתה של "אירופה חפשית" והשתלטות עליה יעברו לידי ה"מזרח" אותם ערכים ומשאבים התורמים עתה לכוחו של ה"עולם החפשי"; מאזן-הכוחות יסטה אזי במפורש לזכותו של ה"מזרח". בנוסף לכך — ובעיקרו של דבר עקב אי-מעשה — יחד עם אירופה יפלו לידיהם המזרח הקרוב, הנייטרליים של אסיה והשליטה באפריקה המגיחה ובאה לזירת-העולם. גם אמריקה-הצפונית, המטרה הסופית, כלולה בלוחמה-זמנים של ברה"מ; אבל תפישתה חייבת להמתין עד להשתלטות על אותם האזורים, מהם ניתן יהיה לארגן ולהנחית עליה הסתערות כלכלית, מדינית וצבאית — ולתמוך בה בעוצמתם.

האמור לעיל מוכיח את מידת החשיבות המיוחסת לשליטה על "אירופה החפשית" במסגרת תכניותיו של הקרמל. ערכה זה מצריך קיום כוחות-מוזונים שיהיו מסוגלים לכבוש את האזור ולהחזיק בו.

הברית מקטין את הסכוי לכך, שהמערב יפעיל כלי-זין גרעיניים בתגובה להתקפה עליו, שלא תגיע לידי שימוש באמצעים גרעיניים. הרי שמתפתח מצב של „תיקו“ גרעיני אשר בו העוצמה הגרעינית הסובייטית, מבלי שתירה אף לא קליע אחד — נוטלת את עוקצה של העוצמה הגרעינית המערבית באופן תכליתי ביותר. כתוצאה מכך יכולה עתה ברה"מ לחזור לאיסטרטגיה הצבאית לקראתה היא מוכנה מן הבחינה ההיסטורית, מאומנת בשקידה ומצוידת במלוא-הציוד: — לוחמה מקובלת. עם היוצר מצב-ה„תיקו“ הופכים כוחות מקובלים להיות אמת-המידה הקובעת של מידת-הממשות שבאיסטרטגיה צבאית; ובתחום זה מצויה כיום ברה"מ בשיא-יכולתה ומפגינה שיפור מתמיד בכלי-נשקה, בשיריונה, באימונה ובכוחות הסיוע-האווירי שלה.

היא שמרה על סוג-כוחות מקובל זה והשביחה אותו, על-ידי שכלול יכולתה הגרעינית וטפוחה עד לדרגה של „הרתעה נגדית“.

ברה"מ מכירה היטב בעוצמתם של כוחות נאט"ו בהשוואה לכוחה-היא. הפעלת כוחותיה ה„מקובלים“ ועדיפותה הגרעינית בתור זרוע של סחיטה מדינית — כלומר, להפעיל לחץ, ליצור תקריות-גבול ולתמוך בתוקפנות-מוגבלת — הופכת במידה רבה-ההולכת לאמצעי-מלחמה שאינו כרוך עוד בסכנה. תוקפנות שכזו המשתמעת לכאן ולכאן מקבלת עדוה מן הסכוי הפוחת, כי אמנם יופעל „פקוד האויר האיסטרטגי“ של ארצות-הברית; שכן במצב של „תיקו“ גדל-ההולך המחיר שיהיה על המערב לשלמו תמורת נסיון להתיר את הרצועה מעל המרתייע-הסופי שלו. האמת היא כי עוצמת החמוש-המקובל שאין-שוה-לו של האימפריה הסובייטית נעשה לגורם-היכולת המרתייע החדש של המלחמה הקרה.

הפעלה טקטית

נקל להעלות כנגד עיני רוחנו את הסובייטים — בעלי היכולת הגרעינית המאזנת והעדיפות בכוחות מקובלים — כשהם נעים לתוך אירופה-המערבית, תוך כדי הכרזה על ויתור בשימוש בכלי-זין גרעיניים טקטיים ובאימם על ארה"ב בהרס גרעיני באם תיאחו זו בתפעול טקטי מסוג זה. ואם ינתן מענה-נחרץ על משחק-כפול זה וכלי-זין טקטיים גרעיניים אמנם יופעלו — הרי הוכנו מראש התנאים גם לקראת אפשרות זו: — וזאת בדמות אימון ועדיפות מספרית של הגייסות הסובייטיים, וכן בכוחם המספיק של כלי-הזין הגרעיניים שלהם-עצמם.

נכון אמנם שהחרפת התקפנות המגבלת, ושאר אמצעי-ההתפשטות, עלולה לגרום לפרוץ מלחמה כללית; אך לא-בהכרח מלחמה שלוחת-רסן. למנהיגי הגוש הסובייטי יש דיווחות סביבות לפקפק בכך שאמריקה תסתכן גם בחרבנה היא אך ורק כדי להשמיד את ברה"מ אגב נסיון להציל את אירופה. שקולם בר-תוקף

במיוחד כיון ש„חלופי-ההלומות“ גרעיניים בין ארה"ב לברה"מ עתידים להשאיר את אירופה במצב בו תהיה עשויה לשמש כבית-נשק בשביל גייסות המזרח שישטפה.

הדוקטרינה הציית הפוכיית

אילו היתה מלחמה כללית כזו נשארת מוגבלת לשימוש בכלי-זין מקובלים בלבד, כי אז פשוט לא יהיו לנאט"ו מן המוכן האמצעים הנחוצים למניעת הקומוניסטים מתפיסת אירופה עוד בטרם יבוצעו הגיוסות-גבור, בהיקף הנדרש. הדוקטרינה-הציית הסובייטית משליחה את האסטרטגיה בנקודה זו, היות וראש תכליותיה הוא המנעת הגשת התגבורות באנשים ובהמרים וציוד — ולשם כך הוכנו ארבע-מאות (ומעלה!) הצוללות.

נמצא שעם כל היותה מוכנה למלחמה גרעינית, יש לשער כי ברה"מ אינה מצפה לכך שתצטרך לטול חלק במלחמה כזאת. יתר-על-כן, אין לה צורך בכך, שהרי האיסטרטגיה הצבאית שלה — וכתוצאה מכך אף האיסטרטגיה המדינית שלה — איננה כפוחה כלל ללחימה גרעינית. על האיסטרטגיה המדינית הסובייטית הנושנה של לחץ רב-צורות ומתמיד נתוספה עתה ההרתעה באמצעות כוחות-מקובלים.

מתפיסה איסטרטגית צבאית זו, לפיה יש להכין-מראש את האמצעים לנהול כל הצורות של מלחמות — תפיסה שהוגשמה במציאות — נובעת הערובה לאיסטרטגיה מדינית גמישה ובעלת כל „גווני הקשת“ העלולים להידרש. יתרון זה מוגבר עוד יותר על-ידי הצלחת ההנהגה הסובייטית לקיים בידיה את היוזמה. מהו, איפוא, המענה לשתי השאלות שהוצבו בראשיתו של מאמר זה? השוויון הגרעיני אמנם מפחית את האפשרות ל„החלפת-ההלומות“ אסטרטגית. ברם, מצב דברים כזה מגביר את האפשרות להתנגשות-רבתי שאינה מגיעה עד כדי מלחמה שלוחת-רסן. אסטרטגיה המושתתת על „תגמול המוני“, עוקצה ניטל, בעיקרו של דבר, על-ידי מצב-ה„תיקו“; ואילו העמדה הסובייטית מחזקת על-ידי שיתבם של הכוחות-המקובלים למעמד עוצמת-היתר שלהם שבעידן ה„קדם-גרעיני“.

על המנהיגות

כל אדם רגיל הוא מנהיג-כבוה טוב, ואינו צריך אלא לעבוד כדי לעשות מעצמו מנהיג.

(הגנרל-לויטננט א. ג. טרודו, ארה"ב)

הרהורים על הגנה נגד טנקים

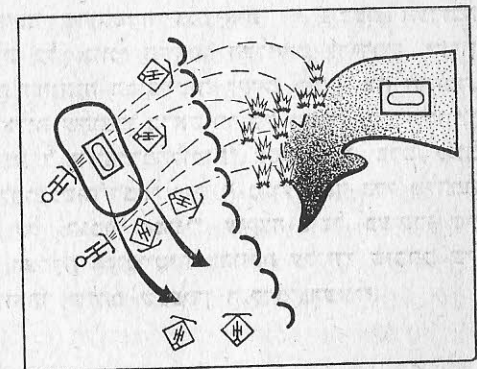
הקולונל-לויטננט או. לאיסטנר

לחץ מוליד לחץ-נגדי! זהו חוק פסי מוכר הניתן ליישום לגבי כל תחומי החיים, כולל הפיקוד על גייסות בקרב. אם, למשל, ערוכים 1000 טנקים על גבולה של מדינה — אזי דרוכים היו 1000 טנקים להתיצב מולם בתור לחץ-שכנגד, על-מנת להשוות את הלחצים שמשני עברי הגבול; אבל אם עומדים לרשות אותה המדינה 200 טנקים בלבד — הרי שיש לעשות מאמץ בשביל לפצות על אי-השוויון באמצעים אחרים.

לכאורה הפתרון הפשוט ביותר הוא סתימת הפרצה בטנקים; דהיינו — להתיצב נוכח האויב באותם כלי-זין שבידו ובמספר שוה לאלו שלו. אבל בקרב טנקים-בטנקים נאסר-הקרב על-ידי שני כלי-נשק התקפה בעלי תכונות שוות. מובן כי תוצאתו של כל קרב שהיא תלויה, במידה רבה, בטיב הצוותים ובכושר המנהיגות. באופן כללי ניתן לאמר, כי עדיפות מספרית — ולפחות

מספר טנקים שאינו גופל מדי מזה של האויב — נדרשת כדי להדוף התקפה משורינת הנער-רכת בקרב פתוח בשדה. תנאי-קרקע נוחים, או בלתי נוחים, פועלים בעד ונגד שני הצדדים כאחד, והכרחי להביאם בחשי-בון, אבל אפשר לקבל ככלל שהצד המפעיל מנהיגות טק-טית נכוחה, והמסוגל להטיל למערכה מספר גדול יותר של טנקים, לו יהיה הנצחון.

לא כל המדינות יכולות לקיים ברשותן טנקים במספרים גדולים. לפיכך נראה שיש לפקפק בהלכה הטקטית הגורסת, כי להשמדת טנקי האויב יש להפעיל טנקים בלבד. הכרחי לחשוב את הטנקים לנשק נגד-טנקי בלתי-חסכוניים. זו הסיבה המחייבת להפעיל נשק שיהיה עדיף בתפקידי-הגנה על הטנק המותקף.

תרשים מס' 1

נשק המסוגל לפתוח-בירי בטרם יספיק הטנק לפעול, ואשר, בנוסף לכל אלה, יכול להמנות על סוג כלי-הזין ה"חסכוניים".

ה ב ע י ה

אם כן, הבעיה בה יש לעיין היא: כיצד ניתן לסכל התקפת כח-טנקים עדיף של האויב? בשביל להשיב על שאלה זו באופן מקיף ככל האפשר, יש צורך לבחון את כלי-הזין העומדים לרשותו של צבא חדיש, ולשקול את יכולתם ההגנתית ביחס לשריון.

כלי-זין גרעיניים ויכולתם במשימות נגד-טנקיות, וכן ההשפעה החשובה הנודעת לתנאי-הקרקע — אשר בחירתם ואופן השימוש בהם עשויים להיות בעלי חשיבות מכרעת — לא יידונו במאמר זה.

תפקיד הארטילריה

הארטילריה על תותחיה ארוכי-הפגיעה יכולה ללחום בטנקים בעוד אלה מתכנסים — ובכך יש לה היכולת לשבש את מתקפת הטנקים עוד בטרם הונחתה. ברם, ארטילריה לא תוכל למנוע התקפת-טנקים; ביכולתה להחלישה ולהשוותה בלבד. כמו כן תוכל להשפיע על כיוונה של מתקפת הטנקים ה"מתגלגלת" קדימה באמצעות האש המרוכזת שלה — וכך תוכל להכוין אותה לעמדה בה כבר רוכז נשק נגד-טנקי ריכוז תכליתי. (תרשים מס' 1). לאש ארטילרית פעולה נוקבת-שריון אם היא נורית בקוראיה ישיר. לפיכך יש צורך למקם את כלי-הארטילריה הנדרשים לפעולה בתפקיד נגד-טנקי בעמדה כזו, שיוכלו בנוסף למשימתם הרגילה — להנחית אש-ישירה על שריון האויב מטוח של 600—800 מטרים. עוד תפקיד חיוני מאוד של הארטילריה הוא להפריד את כוח-הרגלים של האויב מן הטנקים המתקפים שלו; באופן שהללו יתקרבו לעמדה-הגנתית כשהם חסרים את הרגלים המגינים עליהם. הפרדה במועד-הנכון של הרגלים מעל הטנקים היא תנאי-מוקדם להגנה תכליתית בפני טנקים התוקפים ומגיעים לטוח קרוב.

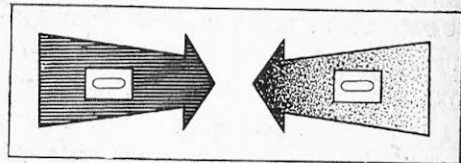
יכולתו של חיל-ההנדסה

ביכולתם של הפלסים לתרום תרומה חשובה להגנה הנגד-טנקית. ניתן להאיט את תנועתם של טנקי האויב ולהשפיע על כיוון התקפתם באמצעות מכשולים נגד-טנקיים — כמו מחסומי-מוקשים ומכשולים-טבעיים שחוזקו. ניתן להוליכם אל תוך "אזורי-הריגה" בהם ילכדו באשם של תותחים נגד-טנקיים מתנייעים ויפגעו באגפם בהתקפת-הנגד של הטנקים האורבים להם. המכשולים

הגנה נגד־טנקית פטילה היא תפקידם של טנקים ושל נשק נגד־טנקי מתנייע. על מפקדים לשאוף לכך, שטנקים יופעלו במבצעים התקפיים. רק בהתקפת־פתע אפשרי לנצל את מלוא עוצמת־האש וכושר־הניידות של יחידות טנקים. אכן, בעקרון זה נוקט היריב, המפעיל את טנקיו בהתקפה מתואמת, בנקודת המאמץ העיקרי — על מנת להשיג נצחון מכריע.

התקפת־הנגד החזיתית

כיצד, אם כן, יתגוננו טנקים מפני מתקפה מרוכזת של שריון האויב? תרשים מס' 3 ממחיש את העוצמה המרוכזת של אש, ואת כוח ההתקפה, של הסתערות טנקי אויב. יש לזכור, כי מרבית תותחיהם של הטנקים התוקפים מופנים בכיוון ההתקפה, וכי רק אחדים מהם ניתן לכוון לאגפים ולעורף. אם תתקוף יחידת־הטנקים שלנו את יחידת האויב, שטרם הוחזר לשה, חזיתית, הרי שסכווי שתי היחידות לזכות בהצלחה יהיו שווים. ניתן להניח, כי יחס־הגומלין של חסול טנקי יריב יהיה אחד לאחד.

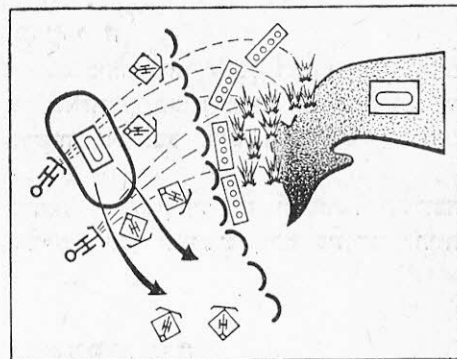
תרשים מס' 3

אם שני הצדדים־לקרב בעלי עוצמה דומה (במספרם ובטיבם) אוי תהיה בדרך־כלל תוצאות הקרב — „תיקו”. אולם אם נשאר בדוגמה שנתנו, לפיה מוצבים מצד אחד אלף טנקים לעומת מאתיים של הצד האחר, אוי יש לחשוב, כי מאתיים טנקים מכל צד יוצאו־מכלל־פעולה. להלכה משמעות הדבר היא כי ישרדו שמונה־מאות מטנקיו של הצד בעל העדיפות המספרית. ניכר לכל עין, כי אורח־הגנה כזה לא יצלח. אין בו כדי לענות על בעייתנו אפילו כאשר עומד לרשות שני הצדדים אותו מספר של טנקים — כי אין בו משום השגת יתרון לכח־המגן. אורח־הגנה „חזיתי” זה יהיה מוטעה בתכלית אם מספר הטנקים המוטלים להתקפת־הנגד קטן ממספר טנקיו של התוקף.

התקפת־הנגד אגפית

אורח־הגנה אחר של טנקים נגד התקפת־שריון בנוי על שנים: — כוננות בהסתר — ומבקע כלפי אגפה העמוק של יחידת הטנקים התוקפת. תרשים מס' 4 ממחיש אורח זה. מגרעתו הגדולה היא בכך שהגנה ברת־תכלית של טנקינו מתחילה רק לאחר שחיל הרגלים המשורין של האויב כבר שטף את עמדותינו — דבר שפרושו הוא, כי החדירה כבר בוצעה. יתר־על־כן, אורח־הגנה זה עתיד

יוקמו באופן שבו יהיו מוליכים את טנקי האויב בכיוון בו הפץ הכח־המגן להנחותם. על הטנקים להתקל במחסומים שעה שהם מנסים לחמוק ולהמנע מן האש הקטלנית הניתכת עליהם, או שעה שהם פונים בכיוונים שאינם רצויים לכוח־המגן. (תרשים מס' 2).

תרשים מס' 2

סיוע־אווירי טקטי

בהגנה נגד טנקים ישותפו מטוסי־סיוע טקטיים בהפעילם פצצות ורקטות חודרות־שריון. הפצצה תכוון בעיקר נגד טנקים מכונסים, נגד שדרות־טנקים במסע ונגד יחידות משוריינות שרוכזו לקראת ההתקפה.

תנאי־מוקדם לפעולה כזו הוא עדיפות אווירית, זמנית לכל הפחות, — ומזג־אוויר נוח.

לחיל־האוויר תפקיד נכבד בסיוור, המסייע במישרין להגנה הנגד־טנקית. לדו"חות בדבר אזורי־הכינוס של טנקים, וכן לדו"חות על כיוון מסע־ההתקרבות של אלה, נודעת השפעה מוחשית על ארגונה של ההגנה הנגד־טנקית ועל נקודת־המוקד של פעולתה.

בנוסף לכך, חיל האוויר חייב למנוע סיוור של האויב — וזאת על מנת לודא כי הערכות־ראנו עלומה מעיני האויב.

ארטילריה נגד־מטוסית

בחירת עמדות להצבת יחידות הארטילריה הנגד־מטוסית תלויה תמיד בכך: — על איזה שטחים, או יחידות, יש להגן מפני התקפה אווירית? מסתבר, איפוא, כי רק לעתים רחוקות יתאפשר לארטילריה נגד־מטוסית לבצע משימה נגד־טנקית. ברם, כאשר מיקומם מרשה את הפעלתם נגד שריון, אוי יכולה להיות לכלי־נשק נגד־מטוסיים השפעה עוצרת עליו. יש לציין, כי נוסף לנוק הממשי שביכולתם לגרום, יש לקצב־האש הגבוה שלהם השפעה נפשית ניכרת על צוותי־הטנקים של האויב.

*

יכולתם של סוגי היחידות וכלי־הזין השונים שנדונו כאן מראה בברור כי

להצליח רק אם תנופת ההפתעה מקוימת גם להלן. אם יודע לאויב, בטרם יתקוף, על התכנסות טנקינו, אזי יארגן הוא הגנת-אגף וימשיך במבקעו קדימה באמצעות עיקר יחידתו.

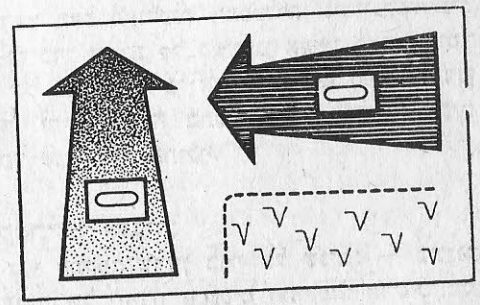
לפי אורח-פעולה זה תתקוף יחידת הטנקים של המגן את היחידה התוקפת באגפה העמוק. יש לשער, כי יחידתנו תזכה בחופש-פעולה ובגורם ההפתעה. לפיכך רבים יותר סכויינו להצלחה מסכוייו של האויב. יחס-הגומלין של טנקים מחוסלים ודאי שיהיה גבוה יותר, לטובת הכת-המגן, מאשר בדוגמה הראשונה (תרשים מס' 3).

נניח כי יחס-הגומלין במקרה זה הוא אחד-לשנים לטובת המגן. כשהיריב הוא בעל עצמה שוה לשלך, נראית אפשרות זו כנוחה למגן. אם אבידותינו מגיעות לכדי מחצית אבידותיו בלבד — אזי יושמד התוקף. אולם אם תתנהל המערכה ביחס-יכוחות בשיעור של אף-למאתיים, שונה היא התוצאה. התוקף אמנם יאבד ארבע-מאות טנקים — אך עדיין יחזיק מעמד בשדה-הקרב כשש-מאות טנקים בידו — בעוד שהמגן איבד, להלכה, את כל מאתיים טנקיו. טקטיקה נכונה יכולה לאזן ולהפחית את חולשת המגן, ברם, כשיחס-היכוחות שהחננו הוא אף-למאתיים, מאזן-העוצמה עודנו לטובת התוקף.

אורח זה של תפעול ניתן לתארו כ"גות-יחסית" למגן; אבל, ביחס-היכוחות שהחננו אפשר לראותו כחלק גרידא — הגם שחלק חיוני — של מערכת הגנה נגד-טנקית.

הגנה מעמדות שהותקנו-מראש

אמצעי אחר להדיפת התקפת שריון אויב היא לחימה מעמדות-אש שסוירו והוכנו מראש. אולם רכב-קרב מתאים לכך רק כאשר צלילתו נמוכה במידה שתאפשר לו למצוא מחסה לעצמו בתנאי-קרקע מגוונים, שבהם הוא נתון לאש נצפית. טנק גובהו בין שנים-יחצי מטרים לשלושה מטרים, שכל משטחיו מחופים בלוחות-שריון ואשר תכנונו ומבנהו מכוונים למבצעים התקפיים אינו הולם לתכלית זו.

תרשים מס' 4

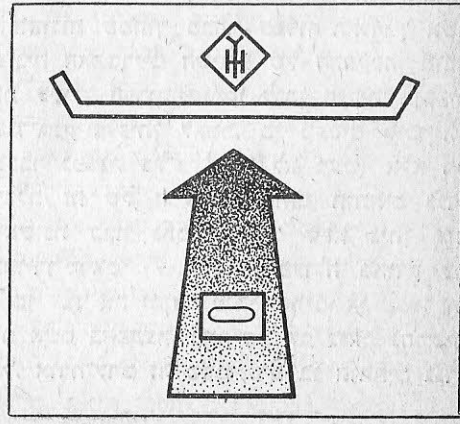
כוחו של הטנק — בהתקפה; נמצא, איפוא, כי הפעלת חלק מן הטנקים המצויים מתוך עמדות-אש שהוכנו-מראש, כשעיקר-מספרם שמור לצורך התקפת-

נגד מרוכזת — אורח-פעולה כזה מפחית במידה ניכרת את עוצמתו של הכח הפועל ואין להשלים עמו. לפיכך נגיע למסקנה, כי טנקים כשהם לבדם, מתאימים למשימת הגנה נגד-טנקית רק כאשר הם עולים במספרם על אלה של האויב, ואם מבנם ותכונותיהם מעולים מאלה של טנקי היריב. ואם גם לרשותו של האויב הרבה כלי-זין נגד-טנקיים משובחים — הרי שנודע משקל רב עוד יותר למסקנה דלעיל. יש לעשות מאמצים על מנת להחליש תחילה באופן ניכר את יחידת הטנקים האויבת, בטרם תנחית את התקפתה — וכדי שניתן יהיה להביסה אחר-כך באופן מכריע בתוך השטח-המוגן, יש לתאם תיאום מהודק את כל כלי-הזין המופעלים בשני שלבים אלה של ההגנה.

השלב הראשון שבשני שלבים אלה מצריך נשק הגנתי היכול לירות ירי תכליתי לפני שאש תותח-טנק האויב תהפוך לתכליתית; לכך הכרחי רכב-קרב מהיר מאוד, בעל שריון קל וצללית נמוכה. דהיינו — משחית-טנקים, היכול לארוב בהסתר לטנק האויב, כשהוא נכון לפתוח באש מפתעת. שלב-פעולה ראשון זה יחשב לבעל הצלחה מוחלטת רק אם יחידת-הטנקים של האויב חשה באופן ממשי באבידותיה — ונאלצת לפנות לכיוון שיאפשר לטנקים שלנו הנכונים-לקרב לפתוח משם בשלב השני: — התקפת-הנגד באגף. אל-לו לתותח הנגד-טנקי המתנייע להתיש מלוא-כוחו בלחימה מעמדות-הירי המוכנות-מראש שלו. קרה-אופי העיקרי של אורח-לחימתו חייב להיות חילופי-סירוגין מהירים בין אש ותנועה. בהיותו תמיד מוכן לקרב, תוקף התותח הנגד-טנקי המתנייע את טנק האויב באגפו או בעורפו, לאחר שהלו כבר חדר לתוך המערך-ההגנתי שלנו. הוא ממשיך לאסור-קרב על שריון האויב ולהשמידו בשיתוף-פעולה עם טנקי-ראשו, תוך לחימה ניידת בעומק גזרת-ההגנה שלנו.

הגנה מהערפות-קווית

עריכת תותחים נגד-טנקים מתנייעים בתבנית קווית. על מנת לאבטח מפני טנקי האויב גזרת-לחימה רחבה ככל האפשר, הינה מעשה מוטעה. (תרישים מס' 5). הפעלה כזו אינה מציבה בכל קטע וקטע מספר מספיק של תותחים בשביל לאסור קרב על יחידת הטנקים של האויב. "קרום"-המגן הדק ינוקב היש-מהר על-ידי טנקים

תרשים מס' 5

הערוכים ומדורגים לעומק. את ההסתערות לא ניתן אזי להחליש באופן מכריע. נוסף לכך קיימת הסכנה כי כלי-הזין הנגד-טנקיים יושמדו באש הארטילריה של האויב עוד בטרם יספיקו לירות את יריותיהם הראשונות. לפיכך יש להסתייג מתפעול כזה ולהמנע ממנו.

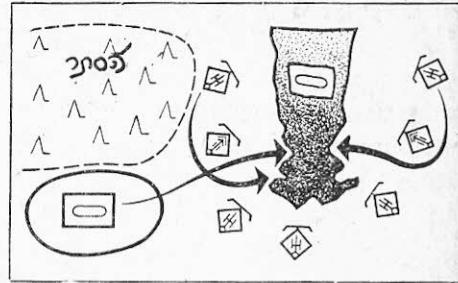
הגנה בעומק

הדבר הנחוץ הוא מערכת-ההגנה נגד-טנקית הערוכה לעומק — מערכת אשר הודות לעצם מבנה, לא זו בלבד שהיא מסוגלת לפור את אש הטנקים והארטילריה של האויב ולתמרן לצורך קרב-הגנתי, אלא שביכולתה גם לתקוף את אגפו של שריון האויב, באם חדר הלז חדרה עמוקה.

התפרסות כזו אינה מוציאה מכלל אפשרות את כינונם של מגננים נגד-טנקיים אף בשטח הנמצא לפני מערך-ההגנה הראשי. תכליתן של יחידות-המשנה המנופצלות לפי אורח זה (לפנים) הוא לאלי את הטנקים התוקפים לסטות מכיוון התקפתם ולהנחותם לתוך גזרה שאנו בחרנו בה. לכן — כלי-זין נגד-טנקיים ארוכי-טווח, כגון טילים נגד-טנקיים, פותחים בקרב-האש בשלב כה מוקדם של ההתקפה, שלב בו כלי-הנשק של טנקי האויב טרם הגיעו לטווח-הירי התכליתי שלהם. מערכת ההגנה הנגד-טנקית חייבת „לכסות“ את השטח באורח ממשי: החל מן השטח שבחזית המוצבים-המבוצרים הקדמיים — ועד לנקודה שבעומק גזרת-ההגנה.

אולם תכופות יקרה, כי „נקודת-הכובד“ של התקפת טנקי האויב לא תוכר בברור כבר מן ההתחלה. במקרים כאלה יש להמנע „לעת עתה“ מהפעלת עיקרם של התותחים הנגד-טנקיים המתנייעים — וזאת לשם הפעלתם במועד הנכון מאחת העמדות האפשריות השונות שמתוך מבחר עמדות-החלופין אשר סוירו ונבחרו מראש בהתאם לכיווניה האפשריים השונים של ההתקפה. מובן, שגם במקרים כאלה יש לקיים את עקרון הדרוג-לעומק. לגבי טנקים תוקפים שנקלעו לתוך מערכת ההגנה הנגד-טנקית ניתן לאמר, כי מעטים סיכוייהם להצלחה — ולא יוכלו (לאחר שכבר נפגעו, על-כל-פנים לא מעט) אלא רק לנסות ולפרוץ הלאה, קדימה. בשלב זה של המערכה, אותם תותחים נגד-טנקיים מתנייעים שמשימתם הראשונה כבר נתמלאה, או שלא ניתן עוד לבצעה, מסתלקים מעמדותיהם שסוירו-מראש — ובשיתוף-פעולה מהודק עם כוחות טנקיים של צד-הם תוקפים מן הצד את יחידת טנקי האויב, או שנערכים ואורבים ליריבם ומנחיתים עליו את אשם בהפתעה, בהתישם את כוחו. (תרשים מס' 6). לידי מה מביא, בדרך-כלל, אורח-קרב זה כשנוקטים בו תותחים נגד-טנקיים מתנייעים?

נתברר מתוך הניסיון, כי הלחימה מעמדות-אש שסוירו ונבחרו מראש משיגה את התוצאות הממשיות ביותר. מלחמת-העולם השניה אימתה זאת בהוכיחה, כי בדרך-כלל נע „שערי-החליפין לחיסולים“ שבין טנקים תוקפים לבין תותחים נגד-טנקיים מתנייעים ה„רובצים“ במארב בעמדות-אש מוסתרות, מיחס של אחד-לשלושה ועד ליחס של אחד-לחמשה לטובת תם של התותחים שבהגנה.

תרשים מס' 6

מסקנות

אם ניישם את המספרים דל-עיל אל יחס-העוצמה שצוין בפתיחת המאמר — אלף טנקים התוקפים לעומת מאתיים טנ-

קים בהגנה — כי אז נוכל לחשב את מספר התותחים הנגד-טנקיים המתנייעים שיידרש לצורך נהול קרב-ההגנה מוצלח. נרשה לעצמנו להתבסס כאן בחישובינו על המקרה המוצלח ביותר — שבו מאתיים הטנקים מספיקים לחסל ארבע-מאות משל היריב. מטנקי האויב נותרו אז עדיין שש-מאות טנקים שיש „לסדר“ אותם. אם נקבל את „יחס החיסולים“ הנוח ביותר למגן — אחד-לחמשה — אזי ידרשו לנו מאה-ועשרים תותחים נגד-טנקיים מתנייעים; ואילו אם יהיה היחס אחד-לשלושה — ידרשו, בערך, מאתיים כלי-נשק כאלו. אכן, במספרים אלה „שעל גבי הנייר“ אין לכלול אותם כלי-נשק נגד-טנקיים השייכים אורגנית לגדודי היל-הרגלים-המשורין. כלי-זין אלה מספקים אבטחה בלתי-אמצעית לגדודי-הרגלים-המשוריינים, וספק אם ניתן יהיה לשתפם ביצירת „נקודת הכובד“ של ההגנה הנגד-טנקית באזור-הלחימה הכולל של עוצבה שלמה: שהרי טנקי האויב יתקפו ודאי גם באותם קטעי-חזית הנמצאים מחוץ לשטחה של „נקודת-כובד“ זו.

בסכמנו, ניתן לאמר, כי מגן אשר לו מאתיים טנקים זקוק למאה-ועשרים עד מאתיים תותחים נגד-טנקיים מתנייעים — דהיינו, בקרוב שישים אחוז ממספר הטנקים שבנמצא — כדי שיוכל להדוף בהצלחה התקפתם של אלף טנקים. מובן, כי אפשר לבחור במספרים אחרים לציון יחסי-הכוחות של שני יריבים. היחס המובא כאן — אלף טנקים בהתקפה לעומת מאתיים בהגנה — נבחר אך-ורק למען נוחיותה של ההדגמה המספרית.

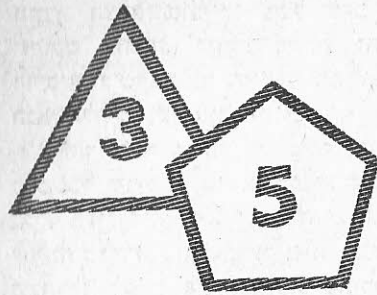
כל אורח-קרב — וביתוד קרב-ההגנה — צריכה לציין אותו הנייחות ובזמן האחרון מתבטאת זו יותר-ויותר באורח-פיקוד רב-תושיה ובאלתור.

על-אף מצבים של יחסי כוחות „בלתי-נוחים“, הרי „נסיגה לעומק הארץ“

דיביזיה -

משולשת

או מחומשת?

הקול' לויט' (בדימוס) ז'. פאָראַג'נטיל

מ ב ו א

מתוך החקר, העיון והניסוי שלאחר מלחמת-העולם השניה נתגבשו שני חבנים ארגוניים דיביזיוניים בולטים. מבנה ארגוני כשלעצמו אין בו כדי להביא נצחון במערכות מלחמה. אולם מבנה דיביזיוני מאוזן ושקול יש בו כדי להקנות תחושת אמון ובטחון לאותו איש הלוחם על הקרקע, ללוחם שעליו מוטל להעביר את הקרב לשטח האויב. האמנם נחוננו צבאות הברית האטלנטית של היום במבנה הארגוני המעולה ביותר שביכולתם לתכנן, להקים ולקיים?

מאמר זה דן באחדות מבחינותיה של קושיה זו.

שתי פנים לדיביזיות הרגלים של צבאות מדינות הברית האטלנטית: גרסת צבא ארה"ב היא דיביזיה, פנטומית ("מחומשת") המושתתת על חמש קבוצות קרב; ואילו כמעט כל צבאותיהן של חברות הברית האירופיות מעדיפים את המערך הארגוני ה"משולש" - דהיינו, דיביזיה בת שלש בריגדות.

ערב מלחמת העולם השניה ארגנו כמעט כל הצבאות את דיביזיות הרגלים שלהם על בסיס של שלשה רגימנטים; מבנה ארגוני "משולש", שהיה פרי התפתחות מלחמת העולם הראשונה. מבנה זה, הגם שנכפה על הצבאות האירופיים בעיקר משום המחסור בכח אדם ממנו טבלו, הרי הכל הודו בכך, שסגולתו היא גמישות התמרון שלו. במגננה אפשר המבנה ה"משולש" לדיביזיות שבקרתחנות להפריש מתוכן כח עתודה. בהיותן במתקפה איפשר אותו מבנה למפקד לשנות את אזור כוחותיו - לדוגמה, לקבוע מאמץ ראשי, מאמץ משני וכיו"ב.

במהלכה של מלחמת העולם השניה התנסו שני הצבאות שנלחמו במשך

אשר לנין ראה בה, כידוע, את "אמצעי ההגנה החשוב מכל" - אי אפשר לראותה כך ואין לנקוט בה כאשר מימד זה איננו בנמצא. בזירת המלחמה האירופית חייבת נסיגה - בתור אמצעי הגנה - להחשב כמעשה שטות מסוכן. בדיון "תיאורטי" זה לא הובאו בחשבון מיספר גורמים מרכיבים רביי השפעה (הקרקע, אופן יצירת "נקודת הכובד", ועוד). לגורמים אלה - כמו הצבת הכוחות, למשל - נועד תפקיד היוני בהצלחתה של ההגנה, אבל הם הושמטו כאן במתכוון למען המחשת ההשוואה המספרית; וממילא הביא הדבר לידי כך, שנראה מספר נקודות חלשות בהצגת השאלה, אך הכוונה ברשימה קצרה זו לא היתה אלא להציג בצורה סכימתית מגמת מחשבה המתבקשת כמסקנה ממצבים הקיימים במציאות.

ציטאט -

באחד הבקרים, בשעת מטוח רובים, בא מפקד דיביזית הנהתים (ה"מא"רינס") ה-1 לערוך ביקור בסוללה שלי. בעברו בין השורות החל שואל את הנחתים שאלות בדבר חלוקת המכתבים, טיב המזון, וכיוצא באלה. "מה אכלת הבוקר?" פנה אל נחת צעיר. הנחת הביט אל הגנרל עין בעין, כשארשת מבוכה גדולה על פניו, ולא אמר דבר.

שוב שאל הגנרל, "מה אכלת הבוקר?"

הנחת הסמיק ממש. אותו רגע הבנתי.

"הגנרל", עניתי במקומו, "דומני שהוא אכל הבוקר קציצות בשר מרוחות על לחם קלוי, אבל אין הוא יודע באיזה שם לקרוא למנה הזאת". "ירדתי לסוף דעתך, בחוריי", אמר הגנרל, והמשיך לצעוד האורך השורה.

(מתוך ירחון ה"מארינס")

פרקייזומן הממושכים יותר — הצבא הגרמני והצבא הסובייטי — בקשיים דומים באשר לקיום מצבת הגייסות שלהם. הצבא הגרמני מיצה את משאביו עד-תום; הצבא הסובייטי כשל עקב אימון בלתי-מספיק של סגל הפקוד שלו, שהוקם בחפזה. לנוכח בעיות אלו צמצמו שני הצדדים כאחד את גדול הדיביזיות שלהם עד כדי שני רגימנטים לדיביזיה, דבר אשר גם היטיב להלום את תנאי-הלחימה של אותו זמן.

אחד מתווי-האופי של מלחמת-העולם השנייה היו מבצעים בקנה-מידה גדול שנמשכו שבועות או אפילו חדשים. להבקעה הגרמנית הטפוסית נלוו, בדרך-כלל, פעולות-איגוף „רוחבניות“. הכוחות הסובייטיים העדיפו לנקוט בדרך של לפיתח-הכפולה, כזו שבצעו בעת מתקפת-הנגד ליד סטלינגרד¹. הן אלה והן אלה השתדלו לקיים את התנופה שתוכננה-מראש.

במבצעים אלה לא היו הדיביזיות מתמרנות, לפי משמעותו הרגילה של בטוי זה. הן היו מוטלות לקרב ב„מנות“ הבאות בזר-אחר-זו — ונדרש מהן לקיים את התנופה למשך מספר ימים קצוב-מראש. מסתבר בהחלט שאילו היו הדיביזיות הללו בנות שלשה רגימנטים, גם אז היה כוחן תש באותה מהירות בה הגיעו למצב תשישות בהיותן בנות שני רגימנטים בלבד. לפיכך העדיפו הצדדים-הלוחמים כי יהיו להם הרבה דיביזיות בנות 10,000 איש כל-אחת במקום מספר קטן יותר של דיביזיות גדולות יותר.

הפעלה חסכונית של עוצבות

נראה כי האורח הסובייטי של קיבוץ דיביזיות-ארטילריות מיוחדות — בניגוד לאורח הגורס הכללה אורגנית של ארטילריה בתוך דיביזיות-רגלים — נבע אף הוא מאותו מכלול-תנאים². יחידות-ארטילריה אינן מגיעות לאפיסת-כוחות באותה מהירות שמגיעות לכך יחידות-רגלים. עובדה זו אפשרה הפעלה ממושכת יותר וחסכונית יותר של עוצבות-הארטילריה.

יש מקום להניח כי תולדות-מוקדמות אלה, ששורשיהן במלחמה — ובהרגלים-המושרשים שיצרה — הן הבסיס עליו מושתתות התפיסות-הארגוניות הנוכחיות של צבאות גרמניה ורוסיה-הסובייטית.

אולם כבר במועד כה מוקדם כשנת 1950, בה החל לאמיתו שידוד-ארגונם של כוחות-ריבשה, מחוור היה כי הצבא-הסובייטי מביא בחשבון גם שיקולים אחרים. בהיותו לוקה מאז-ומתמיד במחסור בסגל-פיקוד ובמחסור בציוה, בנה לו

¹ ברוב המקרים — כך נהגו גם הגרמנים. — המער.

² כמובן שהדיביזיות-הארטילריות נתקיימו (וקיימות) בצבא-הסובייטי בצד היחידות הארטילריות הכלולות במסגרת דיביזיות-הרגלים ודיביזיות-השריון. — המער.

עוצבות כאלו כפי שהיה מבכר שיעמדו לרשותו במשך מלחמת-העולם השנייה. עוצבות אלו מצטיינות כיום בסגולותיהן ה„מודרניות“ — עוצמת-אש מוגדלת ועוצמת-גייסות מוגברת — שעוצבו במסגרת הדיביזיה תלת-הרגימנטית. עד כמה שמוזר לציין, הרי הגיעו כמעט לידי „העתק“ של הדיביזיה הגדולה נוסח-אמריקה, רמה אשר במהלכן של פעולות-האיבה לא היו מסוגלות אף לא פעם להשיגה.

עוצמת-גייסות מוגברת

עד לא-מכבר כמעט ולא חל שנוי של ממש בדיביזיה האמריקאית. מבנה היה גדול ומרשים; אכן, הונהגו בו בהדרגה חידושים-טכניים שנגעו בעיקר לסוגיית הפעלת פיקוד-ושליטה בכל הרמות. אבל מספרם של גייסות-שרות לעומת גייסות-לוחמים גדל במידה מדאיגה עד שהדיביזיה כולה הפכה למגושמת ומסורבלת מכדי לאפשר הפעלה נוחה ויעילה.

בתנאי-לחימה היתה התאמת הרכבו של „צות-קרב“ למשימה הפתרון המועדף, והבטיחה כי דרישותיו של מצב-לחימה מסוים תבואנה על ספוקן. אין עוד צבא שכה הרחיק-לכת בנקיטת נוהל כזה.

באשר לדיביזיה-המשוריינת, הרי להלכה נשארה נאמנה למבנה-הארגוני ה„מרובע“, אך למעשה היתה „משולשת“; וזאת משום שה„מרכיב“ הרביעי שבה — רגימנט הטנקים-הכבדים — לא היה ברגיל אלא תומך-ומסייע לשלשת רגימנטי הטנקים-הבינוניים.

בשלהי מלחמת-העולם השנייה עבר על הדיביזיות של בעלות-הברית האירר פיות תהליך של „התנערות“ והן אמצו לעצמן את המבנה-הארגוני האמריקאי, בעיקר משום שנמצא להן ציוד אמריקאי רב. אולם צבא-בריטניה נשאר נאמן לשיטתו — דיביזיות שכללו מספר משתנה של בריגדות אשר הורכבו מגדודי-רגלים נפרדים שמספרם היה, בדרך-הרגיל, שלושה. הבריגדות והגדודים היו עוצבות גמישות שנועדו להפעלה בכל זירת-מלחמה שהיא, הן באירופה והן מחוץ לה. מצב זה שאופייני, כאמור, על ידי המקום המכובד שנתייחד באירופה לדיביזיה נוסח-אמריקה ועל-ידי איחודן של העוצבות הבריטיות, היה עתיד להעמיק עוד יותר כאשר החל בעקבות התוקפנות הסובייטית הגוברת של ימי מלחמת-קוריאה שלב ההודינות הכללית. שוב קבלו צבאות מדינות-אירופה ציוד צבאי אמריקאי אשר סביבו בנו לעצמן עוצבות נוסח-אמריקה.

עד לאותה עת ועד-בכלל, קוימה בדרך-כלל בכל מקום הדיביזיה בעלת המבנה-הארגוני ה„משולש“. ברית-המועצות עצמה שמרה על אותו מבנה על-אף

העובדה שדיביזיותיה היו קטנות יותר מבחינת מספרי הגייסות שבהן. מעובדה זו מסתבר, איפוא, כי הדעה הכללית היתה שהמבנה הארגוני ה"משולש" הוא המציע את גמישות התמרון הרבה ביותר, המאפשרת הן להחזיק בקרוחיות והן להשיב בהתקפת-נגד; והוא הנותן אפשרות לשנות את המאמץ במתקפה והמבטיח את קיום תנופתה עלידי דילוגי-היחידות. האחת דרך השניה.

ה ע ר כ ה - מ ח ד ש

הופעתו של נשק-גרעיני טקטי הביאה לידי "חשבון נפש" נוקב באשר לארגון המבנים. עד לאותה עת שיוו המתכננים לנגד עיניהם אך-ורק את הפעלתה האינטרטיגית של עוצמת-האש הגרעינית; עתה, שנתבשר כואה של תקופה חדשה עלידי התותח בן 280 המ"מ והקליע קרקע-קרקע, "יוחנן הישר", יהיה על הדיביזיה לגונן על עצמה מפני אשו הגרעינית של האויב — ויחד עם זאת יוטל עליה למצוא דרכים להפעלה התכליתית ביותר של האש הגרעינית שלה, הן האורגנית והן המסייעת.

החברים הראשונים ב"ארגון האמנה הצפון-אטלנטית" — פרט לבריטניה — עיינו בבעיה והשוו את ממצאיהם. הבריטים, מלכתחילה, לא נטו לשנות את המבנה המסורתי שלהם ולכן פרשו בענין זה מן האמריקאים ומן הצרפתים. הבטוי הפשוט ביותר לבעיה זו העמידה במלים אלו: לאור הצמצום הצפוי של 25 אחוזים, בקירוב, בעצמת-הגייסות (של דיביזיה בנוסח-אמריקה) — כמה גופי-משנה לוחמים חייבת הדיביזיה העתידה לכלול, בהתחשב בדרישות ליכולת-פעולה עצמאית לעצמת-אש שיש בה כדי להכריע.

מעניין לציין, כי האמריקאים התחילו בניסוייהם בדיביזיה בת שבעה גופי-משנה, שגודל כל אחד מהם היה שוה בערך לגדוד קטן. למספר "שבע" הגיעו במטרה ליצור שני דרגים-לוחמים וכן עתודה-דיביזיונית. כתוצאה מכך, היו גופי-המשנה הלוחמים של הדיביזיה חלשים, והדבר כפה על האמריקאים לשוב ולצמצם את מספרם.

הפוכו של דבר קרה אצל הצרפתים, אשר החלו בניסויים על בסיס של שלושה גופי-משנה ושינו את המספר כלפי מעלה — תחילה לארבעה ולבסוף לחמשה גופי-משנה לוחמים. כך, בנתיבים נפתלים כלשהו, הגיעו לבסוף השותפים לידי מסקנה זהה.

ד י ב י ז י ו ת , " פ נ ט ו מ י ו ת "

לאחר עיון, חקר וניסוי נוספים ומרובים, שידד צבא ארה"ב את ארגון כוחותיו, הן דיביזיות-הרגלים והן הדיביזיות-המוטות הפכו לדיביזיות-פנטומיות

שכללו חמשה "צותים לוחמים" — שמאוחר יותר כונו "צותי-קרב", אשר צוידו בארטילריה-אורגנית משלהם. הדיביזיה-המשוריינת שמרה על המבנה הבסיסי הקודם, אלא שקיבלה כלי-זין גרעיניים — טילים ותותחי-הוביצר. בדומה לכך דבקו הבריטים בארגון-הבריגדי שלהם, ושקלו את ענין הכנסת כושר-לחימה-גרעיני בדרג דיביזיוני בלבד.

בשנת 1954 יצרו הצרפתים לראשונה דיביזיה בת חמשה רגימנטים; אולם המאורעות שהתרחשו אותה עת באפריקה הכריחו להטיס לשם חלק גדול מכוחותיהם שבגרמניה ושבמטרופולין, דבר ששיבש את מחקריהם ועכבם.

אין צורך לסקור בפרוטרוט את הרכבה של הדיביזיה-ה"פנטומית", אולם יש לציין, כי צבא ארה"ב השיג את ההפחתה בעצמת-הגייסות הדיביזיונית בעיקר הודות לקיבוצם-מחדש, ברמת-הדיביזיה, של כל גורמי-הפקוד, עלידי ותור על דרג אחד, עלידי מזוג הרגימנט והגדוד ליחידה-הדרג אחד ועלידי צמצום בעצמת הארטילריה.³

הדיביזיה הצרפתית דמתה במבנה ובארגונה לדיביזיה-ה"פנטומית" האמריקאית, אך נבדלה ממנה בתפישתה באשר למבנה-הפקוד. האמריקאים לא חזו קבוצי-כוחות טקטיים מתוכננים מראש, לרשותו של מפקד-הדיביזיה עמדו גנרל-בריגדיר (סגן-מפקד-הדיביזיה) וקולונלים שיכלו לקבל את הפיקוד על "צותי-הקרב" שהרכבם "קבוצת-קרב" מתוגברת אחת, או יותר, בהתאם לצורך המתעורר בפועל.

למן ההתחלה היו לדיביזיה הצרפתית שני מטות-כללים, בהקבלה לדרג-קדמי ולדרג-עורפי של הדיביזיה, כשלכל אחד מהם ה"ציוות" הטקטי ההולם. במהלכם של תמרוני שנת 1958 הם עוצבו לצותים של חילות-משולבים. כל אחד מן הדרגים מלא תפקיד מסוים ומיוחד בשלב משלבי התמרונים; משימתו של הראשון היתה שהיה-יעובד ושל השני — התקפת-נגד. שתי השיטות, האמריקאית והצרפתית, נבדלו זו מזו בפרטים פחות-יערך בלבד, כתוצאה מדבקות בתפישות מסורתיות. האמריקאים בססו את שיטתם על נסיון והתנסות מעשיים, בעוד ששיטת הצרפתים הושתתה על בסיס עיוני יותר. אך לא שיטה זו אף לא האחרת לא גרעו כמלוא הנימה מן העקרון של דיביזיה בת חמשה גופי-משנה.

בעת בה עוצבו לראשונה הדיביזיות-ה"פנטומיות" נראה מובטח בהחלט ענין אימוצו של המערך-הארגוני ה"מחומש" בכל מדינות נאט"ו. סגולת האחידות שבדיביזיות-הרגלים מטיפוס יחיד היה בה משום יתרונות מוחשיים לכל המדינות-החברות. מעלה נוספת היתה בכך שאמוץ המערך-הארגוני ה"פנטומי" התיך את

³ צמצום, שבחלקו הנכר נתגלה מאוחר-יותר כזמני — המערך.

המשך קיומן של הדיביזיות המשוריינות, ביחס המוכר של דיביזיה משוריינת אחת לשתי דיביזיות רגלים.

בעת רוב עונה אחת עם שידוד ארגון של דיביזיות צבא ארה"ב, הוקמו כוחותיה החדשים של גרמניה המערבית. הגרמנים כיוונו את תכנונם להקמת 12 דיביזיות: שש דיביזיות רגלים, ארבע דיביזיות משוריינות, דיביזיה מוטסת אחת ודיביזיה הררית אחת. הגם שעוצמת גייסותיהן נקבעה מראש, הרי נראה שלא תוכנן מראש מבנה האורגני. היחידות הראשונות שאוישרו חומשו לא היה בהן כדי לרמוז על המערך הארגוני הסופי של הדיביזיות הגרמניות.

החקרה והעיון הגרמניים מזגו שתי בריגדות בסיסיות — האחת רגלים והאחרת משוריינת — דבר עליו הודיעו בתמרונים שנת 1958. מאז הוסיפו לערוך חקירה וניסויים בפרטיו של המבנה הארגוני שבסופו של דבר אף אומץ על ידיהם. תחת 10 דיביזיות (שלא להביא בחשבון את הדיביזיה המוטסת ואת הדיביזיה ההררית) יהיו ב"בונדסוואה"⁴ 30 בריגדות, כשליש מהן משוריינות.

מקוריותו של הפתרון הגרמני טמונה ביותר על הדיביזיה המשוריינת האורגנית⁵. אם יתעורר הצורך בדיביזיה כזו, הרי ניתן להרכיבה מחדש פשוט על ידי כינוסן יחד של שתי בריגדות משוריינות או יותר, בסיוע מספר הולם של בריגדות רגלים. הבריגדות תמלאנה את התפקיד אשר עד כה היה מוטל על דיביזיות. בתוך מסגרתה של המשימה הדיביזיונית יורכב הכח באופן שיענה על צרכי המקרה. בנסוח כללי: הדיביזיה תורכב משתי בריגדות רגלים ובריגדה משוריינת אחת — או להיפך.

ג ד ו ד י ר מ נ י ש ר י ו ן

הגרמנים הוסיפו לשכלל את תפישתם ביצירת מספר גדודים זהים של "רמני-שריון" ("חיל רגלים משוריון"), הפועלים אך ורק בתמיכתם של גדודים משוריינים. שילובן של הזרועות החיליות השונות נעשה ברמת הבריגדה ולא בתוך "צוות הקרב" עצמו, כפי שנהוג במסגרת הדיביזיה ה"פנטומית".

יתר על כן, הם ראו צורך לפצל את התפקודים הפיקודיים והלוגיסטיים בין דרגה הפיקוד הדיביזיוני לבין זה של הבריגדה. באופן תקין היו תפקודים אלה נופלים בחלק הדיביזיה. כמו כן נתונה ברשות הבריגדות כמעט כל הארטילריה, פרט לדרג אחד של עוצמת אש גרעינית (טילי "יוחנן-הישר") אשר ישאר גם להבא ברמה המקבילה לזו של דיביזיה.

⁴ כינויו של הצבא הגרמני — המער.

⁵ בפנים הצבא הגרמני גרם הדבר לזכות נוקב. — המער.

כך נמצא שבריגדות אלו נהנות ממידה ידועה של אי-תלות בנוגע לפיקוד ולתמרון, וכן — מעצמאות לוגיסטית. סגולה אחרונה זו יתכן ובפועל אינה מרחיקה-לכת באותה מידה שנטענה להלכה — קרוב-לודאי שרק במידה המספקת לשני ימ"לחמה.

ש י ט ת " ק ו ב י ו ת ה ב נ י ן "

הגרמנים העניקו לשיטתם את הכנוי "קוביות בנין" ("BAUKASTEN") — על-שם משחק-הילדים בו מקימים מבנים מקוביות; כלומר — יש לך קופסה המכילה קוביות, מהן יכול אתה, המשחק, להקים בנינים. המושג מבטא את הרעיון שהנחה את יצירתן של יחידות כאלו, אשר גופי-המשנה שלהן ניתנים לשלוב כעולה על רוח המתכנן, באופן שייצרו כוחות שהרכבם מותאם לצרכי השעה.

אך לא זאת המשמעות היחידה של הכנוי. הבריגדה הגרמנית מגשימה בפועל את רעיון ה"דיביזיה הקטנה" של מלחמת-העולם השנייה, כפי שהופיעה בחזית הרוסית. לאמיתו של דבר בריגדה זו אף קלה במעט מאותה דיביזיה; ארבעה גדודים; שנים מהם רגליים, אחד של "רמני-שריון" ואחד משוריון. מאידך גיסא, בהתעורר הצורך ניתן יהיה לתגבר את הבריגדות שלה בנקל ולהעלות את עצמתן עד לזו של הדיביזיות מימי מלחמת-העולם השנייה.

נמצא, אם כן, כי העוצבות הגרמניות החדשות נתגבשו הן על סמך נסיון ימ"ל-המלחמה והן כתוצאה מן הצורך הנוקב למצוא מענה לתביעות הקמות במצב של פעולות מתקפה ומגננה מתחלפות.

הדיביזיות הקטנות הללו מסוגלות להחליף האחת את רעותה: — האחת לוחמת שעה שרעותה נופשת; הגם שאף לא אחת מהן לא נחונה בכושר עמידה לזמן ממושך ממש.

יש מידה ידועה של דמיון בין הדיביזיה — או הבריגדה המוגברת — הגרמנית לבין דיביזיות הרגלים הסובייטית החדשה, אשר גם היא מושתתת על שלושה גופי-משנה (במקרה זה — רגימנטים). בכללו של דבר, הדיביזיה הסובייטית עודה סובלת מחולשה מספרית. כנראה שהסובייטים עודם דבקים בעקרון הגורס קיום מספר רב של דיביזיות קטנות, מספר שאינו מוגבל וקבוע מראש. אפילו לאחר הקצוצים מרובי-הפרסומת בעצמת גייסותיהם, עדין נצבים הסובייטים לנוכח אירופה-המערבית עם מאות דיביזיות. הם פיתמו את הדיביזיות שלהם עד כי עתה יש בהן שלושה רגימנטים-רגלים ורגימנט-משוריון אחד.

אבל בזאת תם הדמיון בין הדיביזיה הגרמנית לבין זו הרוסית. האחרונה חסר בה גדוד "רמני השריון" הגרמני היחיד במינו, הקשור קשר בלינתק עם

כל תפקידיהם של הטנקים. לעומת זאת יש לסובייטים דיביזיות ממוכנות הבאות לסיוען של הדיביזיות המשוריינות.

היחס המספרי המתחורור והולך, אשר אליו חותרים הסובייטים בהדרגה, הוא שליש מדיביזיותיהם יהיו דיביזיות רגלים, שליש דיביזיות ממוכנות ושליש — דיביזיות משוריינות.

נמצא, אפוא, כי יש קרבה רבה בין התפיסה הסובייטית לתפיסה הגרמנית; הרוסים מקימים דיביזיות קטנות ואילו הגרמנים — בריגדות הנתנות בנקל לתגבור. שני הצדדים חשו בצורך להקנות לעוצבות היסוד שלהם מידה רבה יותר של כושר התמד. בעוד שהסובייטים הגיעו בחפזיהם לטפוס המקובל של דיביזיה תלת-רגימנטית, הנהיגו הגרמנים חדושים מעמיקים יותר.

שילוב שריוני מירבי

הגרמנים מעצבים את צוות הרגלים-טנקים שלהם ברמה הנמוכה ביותר, בתוך מסגרת הבריגדות, ולא על-ידי יצירת קשר בין דיביזיות רגלים לדיביזיות שריון. הם חיסלו את הדיביזיה המשוריינת בתור „חי בזכות עצמו” ואין להם דיביזיות ממוכנות משום „רמני-השריון” ממלאים תפקיד זה בכל עוצבות הטנקים. ניתן להסיט ולשבץ את גופי המשנה של הגייסות המשוריינים והגייסות הממוכנים — המצויים במסגרתה של כל בריגדה — על מנת לגבש מהם „צוותים לוחמים” אשר היסוד המכריע שבהם יהיו או רגלים או טנקים, הכל לפי הצורך. כך השיגו הגרמנים שלוב מירבי של כוחות השריון בכוחות הרגלים. הנעלם היחיד בתשבץ הוא רגימנט הטנקים הכבדים. אין ספק, כי הגרמנים ישמרו על שילובו האורגני ברמת הקורפוס, וזאת למטרות טיוע ותמיכה, כדיביזיות שהגורם המכריע שבהן הוא הגורם המשורייני.

המבנה הארגוני הגרמני מציג לעינינו חדוש מקורי ורבי-ענין. בניינו המושכל הושג בדרך רבת-הגיון המאפשרת מידה רבה של גמישות ותמרינות. במידה רבה עודו שומר על קיומם של קשרים אורגניים — דבר אשר מפקדים וגייסות כאחד מעריכים אותו — אבל מרכיביו השונים מאפשרים את יצירתם של קיבוצים-טקטיים, או „צוותים-לוחמים”, שהרכבם מותאם למשימה. יתר על כן, מבנה ארגוני זה נהנה ממידה ידועה של יוקרה, משום שהורתור ולידתו הן נסיון-הלחימה הגרמני.

רעיונותיהם של הגרמנים נתקבלו באהדה בחוגים-צבאיים של מדינות מרכז-אירופה. לדוגמה — צבא צרפת קיבל את נקודת-ראותם וכבר אישר וחמש שתי בריגדות, אחת רגלית ואחת משוריינת. הם מכנים את הבריגדה „הקטנה שבעוצבות” וסגולת „איתלות-הלחמה” נכרת בה מאוד.

הבדל נכבד אחד מבדיל בין הבריגדות הגרמניות לאלו הצרפתיות — האחרונות „כבדות” במידה נכרת ביותר מן הראשונות. עוצמת-הגייסות של בריגדת הרגלים הצרפתית עולה בכדי שליש על זו של בת-דמותה הגרמנית ואילו הבריגדה המשוריינת הצרפתית „כבדה” כמעט פי פעם-והצי מן הגרמנית. שלא כצבא-הגרמני אין הצבא-הצרפתי כפוף להגבלות-מראש באשר לעצמתו הכוללת או למספר יחידותיו, דבר המאפשר לו להעניק לבריגדה מידה רבה יותר של איתלות, הן מבחינת הסגל והן מבחינת החימוש. לפיכך אפשר, אולי, להניח כי הבריגדות הצרפתיות נמצאות מלכתחילה ברמה אותה ישיגו הגרמנים על-ידי תגבור.

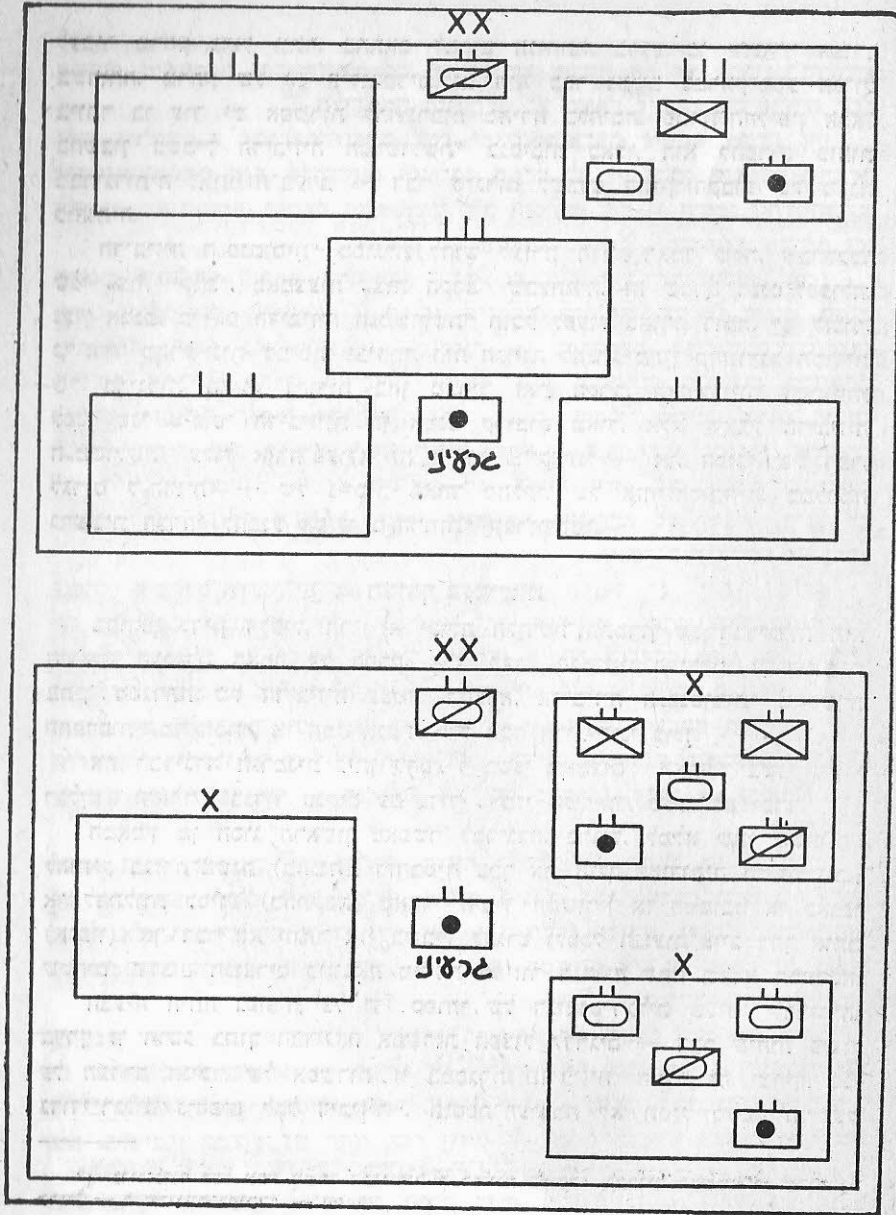
הלכת ה„בונידפונאָהר”

מבחינה מהותית הרי הדיביזיה של צבא-ארה"ב היא הדיביזיה היחידה בה חלו שינויים יסודיים; כל הצבאות האחרים, צבאות אירופה והצבא הסובייטי, שבו לדיביזיה ה„משולשת” באחת מצורותיה. מבין צבאות אלו הרי המשנה-הצבאית הנקוטה בידי צבא גרמניה-המערבית היא המעוררת-ענין שבכולן. ציר-המחלוקת הוא, איפוא, שאלת היתרונות היחסיים של הדיביזיה האמריקאית ה„פנטומית” — לעומת הדיביזיה הגרמנית ה„משולשת”. הדברים שנאמרו לעיל בנוגע לעדיפות האיכותית של הבריגדות הגרמניות עלולים לעוות ולסלק כל השואה שתתבסס על תנאי מינור-אנו. אל לנו לשכוח שתי עובדות חיוניות:

האמריקאים הנהיגו חדושים יסודיים. בהחלטה-נחושה ביקשו ואף סיגלו להם נוסחה העונה בראש-וראשונה על תנאי-העתיד של מלחמה גרעינית, עד כמה שניתן לחזות את מסיבותיה מראש. עד כה טרם היתה עוצבה שמבנה הושתת על חמש יחידות-משנה שיעודן לשמש כגופי-תמרון.

הגרמנים אמצו להם את נוסחתו הקלסית של המבנה-הארגוני ה„משולש”, נוסחה שכבר נבחנה בנסיון-הקרב; ואי-אפשר לחטוא בהפרזת-יתר בציון העובדה, כי עשו זאת באופן מוצלח מאוד. בדומה להם הגיעו גם הסובייטים לפתרון המקורב למבנה-הארגוני ה„משולש” הקלסי יותר מאשר לכל מבנה אחר. עדיין נותר לראות, אם יש לזכות אחת משתי דרכים אלו בעדיפות ניכרת על פני חברתה.

היש אפשרות להשלים בין ההשקפות החלוקות ולהגיע לידי פתרון מושלם, אשר יגלם בתוכו את מיטב תכונותיו של כל אחד מן המבנים-הארגוניים הללו? בסופו של דבר — וככל שיקדם כן ייטב — יהיה הכרח להגיע לידי החלטה. ברור-וחחור כי הבעיה אינה ניתנת להפתר בקלות.

אם ינסה מאן־דוא לעשות את חשבונם של שני טיפוסים הדיביזיות — עצמת־גייסותיהן היחסית, מספרי יחידות־המשנה שבהן עד לקטנות ביותר ועד בכלל, תוך התחשבות בחימושן ובקשריהן־ההדדיים — הרי לא יעלה בידו כל תוצאה שיהיה בה משום סופיות. באופן כללי, על־ידי שמקצים לכל דיביזיה דרג אחד של עוצמת־אש גרעינית, מושג מעין שווי־משקל רופף. במקום לעסוק בחישובים מעין אלה חייב הדיון להתרכז בסוגית המבנה־הארגוני הכולל ובשאלת השפעת־ההדדית של יחידות־המשנה זו על זו — וכך להניח חופש רב יותר במתן התשובה על דרישות הרגע.

אותם יתרונות שכבר נמנו בדיביזיה ה„פנטומית“ אינם מצויים באותה מידה אצל הדיביזיה ה„משולשת“ (בת שלש הבריגדות).

פיזור נרחב יותר

הדיביזיה בת חמשת גופי־המשנה מתאימה במיוחד לצרכי התפרסות על פני שטח נרחב. בין אם הדבר נוח לנו — ובין אם הדבר בכלל מודע לנו — הרי מידה ידועה על „התכווצות“ תחול תמיד בתוך היחידה האוטרית־קרב — משום שהמפקד יחפוץ להחזיק את אמצעי־פעולתו בתחום הישג־יד. חובתו תהיה לתאם ולהתאים את אשן, תקשורתו ושאר חלקי־יחידתו. התכווצויות אלו תחולנה הן כאשר יהיו בדיביזיה שלושה גופי־משנה והן כאשר יהיו בה חמשה גופי־משנה; לפיכך, ניכר כי לדיביזיה בת חמשה גופים כאלה מובטחת מלכתחילה מידת פיזור רבה מאשר לזו בת שלשת גופי־המשנה.

הדיביזיה ה„פנטומית“ יכולה להתפור במידה המירבית בתחומי השטח המוקצה לה; בין אם תהיה בתנוחה או בתנועה, אם תתפרש על פני שטח רבועי, מחומש או מלבני — יש ביכולתה ל„הסתדר“ בכל תבנית־קרב שהיא. דיביזיה „משולשת“ (בת שלש בריגדות) בהשתרעה על פני שטח נרחב ככל שביכולתה, תסבול תמיד מ„צפיפות“ נמוכה יחסית בשנים, או אפילו בשלשה, מאגפיה. בהכרח ימצא כי לאחד הדרגים תהיה רק בריגדה אחת, או כלפי החזית או כלפי העורף — וכל־כולה תתפוס פחות ממחצית שטחו של אזור בן 20 ק"מ באורך ו־20 ק"מ ברוחב.

גורם־המשנה החמישי של דיביזיה „פנטומית“ מסוגל למלא את התפקיד המועיל עד מאוד של עתודה מרכזית. בהתפרסות כזו של הדיביזיה, בהיות הגורם החמישי מופעל בתפקיד כזה, לעולם לא יהיה עליו לעבור מרחק העולה על 10 ק"מ — וכמעט תמיד יהיה המרחק קטן מ־10 ק"מ — כדי להגיע לנקודת מבקעו של האויב. ואילו הבריגדה השלישית של דיביזיה „משולשת“ (אשר קרוב לודאי, כי היא גם הבריגדה ה„קלה“ שבה) תאלץ תכופות יותר

לעבור מרחק גדול יותר, בהתאם למקום תנוחתה, ברגע בו יתעורר הצורך בשרותה. מרחק של 10 קילומטרים גם הוא כבר נחשב למרחק מסע הגדול ביותר בו עוד יש אפשרות להתערבות מהירה בלחימה. פתרון החליפין הבא בחשבון בשביל הדיביזיה ה"משולשת" בנסיבות כאלה, הוא להפריש כוחות מבריגדותיה הנתונות בקרב — דבר שיגרום לשבוס האזון הקבוע של מבנה כוחותיה.

הדיביזיה ה"פנטומית" מסוגלת לחוש לעזרת הדרג האחד שלה, שבהרכבו שני "צוטי קרב", באמצעות "צות הקרב" שבעתודה, זה שטרם נכנס לפעולה. נכון אמנם, כי גם הדיביזיה ה"משולשת" תוכל לפעול באורח דומה. יש לזכור, כי אחד מהרעיונות שביסוד יצירתה היה הכוונה להשיג מעין מחזוריות תמידית של בריגדות באותן נקודות בהן מצריך זאת הקרב. האפשרויות הפתוחות לפני שני טיפוסים הדיביזיות הן אמנם קרובות מאוד, אלא שאצל הדיביזיה ה"משולשת" עלול אורח הפעולה זה ליצור "ריקנות" — או, הפוכו של דבר, לגרום ל"הרוייה" — של גייסות באחד מחלקיו של אזור הדיביזיה. במלחמה גרעינית הכרחי להמנע אפילו מ"הרויות" קצרות-זמן.

הצורך בגמישות

בהתאם לדיון דלעיל, הרי לא יכולת הלחימה והתמרון של הבריגדות היא השאלה העומדת באמת על הפרק, אלא בעיית הגמישות והכוללת, זו המושגת בתוך מסגרתה של הדיביזיה עצמה. בקצרה, הדיביזיה ה"פנטומית" מאפשרת התפרסות "מחומשת", או חמש-אנפית, של הכח הדיביזיוני כולו.

את הבריגדה הגרמנית ניתן להפעיל בשני מאמצים: האחד: בשני גדודי רגלים; והאחר: בגדוד טנקים עם גדוד "רמני השריון", ממנו לא יפרד.

המאמץ מן הסוג הראשון מאפשר לבריגדה, ברגיל, למלא שתי משימות: להחזיק בגזרת-משנה (בהגנה), ולהבטיח בכך את הגנת יחידותיה המשורינות; או להתלוות כסיוע (בהתקפה) מאחרי היסוד המשוריין או הממוכן, או כאגפו (אגפיו). אך דבר לא ייותר אזי בשביל לפגוש ולסכל תנועות-אויב דרך אותם שטחים פרוצים הנוצרים כתוצאה ממידת הפיזור הנהוגה עתה בשדה המערכה. הבעיה היתה נפתרת על ידי ספוחו של רגימנט-רגלים שלישי לבריגדה. בדרך זו תושג בתוך הבריגדה אפשרות הפצול לדרגים — דבר שיהיה פיצוי על העדרה הניכר של אפשרות זו במסגרת הדיביזיה. הסדר זה יצריך שני גדודי-רגלים נוספים לכל דיביזיה⁶. תוספת-העוצמה לא תטיל מעמסיתר על

⁶ גדוד-גדוד לכל אחת משתי הבריגדות ה"רגליות בעיקר", להבדיל מהשלישית, שהיא — כרגיל — ה"שריונית-בעיקר". — המער.

צינורות-הפיקוד, אף לא תשבש את איוונם של גופי-המשנה המסייעים, שהינם כבר גדולים-דיים בשביל לענות על הדרישות המוגדלות.

זהו הדבר שהשיג הצבא-הסובייטי בכל המבנה-הארגוני ה"משולש" שלו, מרמה-דיביזיונית ומטה — עד לרמת הפלוגות ועד-בכלל. הגם שעצמת-הגייסות של יחידותיו נמוכה — הרי מערכות פיקוד-ותקשורת חדשות, עוצמת-ראש מוגדלת וכן כלי-זיון מיוחדים, עשויים לפצותו על חולשה זו.

נראה שהדיביזיה הצרפתית בת שלש הבריגדות עתידה להתקדם באותה מגמה. בנגוד לבריגדת-הרגלים הגרמנית מכילה זו הצרפתית גדוד-ממוכן נוסף, והבריגדה-המשורינת הצרפתית — רגימנט טנקים-בינוניים נוסף. הצרפתים מתמידים בניסויים וכתוצאה מהם עשויה הדיביזיה שלהם בצורתה הסופית להציג אפילו שנויים נוספים. למשל, המבנה-הפיקודי ומספר הגייסות עשויים להתרחב ולהגיע לכדי 19,000 איש, מספר אשר לדעתם הוא הגבוה ביותר העולה-בקנה-אחד עם גדול אזוריה של דיביזיה בתנאי מלחמה גרעינית. על כל פנים, אופיה של הבריגדה הצרפתית יזכיר "דיביזיה קטנה" יותר מאשר אפיה של הבריגדה הגרמנית.

קרוב לדאי, כי לעולם לא יעלה בידי צבאות-הברית-מערבית לתכנן ולהקים דיביזיה שתהיה מושלמת מכל הבחינות; אך גם הצבא הסובייטי לא יצליח בכך. קשה להעלות בדמיון דיביזיה שתגלם בתוכה את מיטב תכונותיהן של הדיביזיה ה"משולשת" ושל הדיביזיה ה"פנטומית" כאחת. התפישות השלישית עתה במחשבה הצבאית האירופית הן, בעיקרן, פרי נסיון-המלחמה. אין לכפור בהתקדמות שהשיגו הגרמנים, במיוחד במה שנוגע לשילובו של השריון ולאפשרות הקמתו-מחדש — בנקל, ובהתאם לדרישת הנסיבות — של גוף-גייסות משוריין רב-עוצמה.

לתכנונם יש ליחס תוספת-ערך הודות לחדוש של דיביזיה יחידה אותה אפשר להפעיל במכלול של מבנים שונים. לעומת זאת סגילה הדיביזיה של צבא-ארה"ב לתנאי מלחמה גרעינית — אך ורק ברמה הדיביזיונית ולא למטה ממנה. יש לאמר כי היא מגושמת ומסורבלת מכדי לאפשר הפעלה נוחה ויעילה, וכי היא בלתי-חסכונית.

אילו היה ניתן למצוא את התשובה בתרגיל מתימטי פשוט — דבר שכמובן אינו אפשרי — אזי יכול היית לעלות על הדעת, כי הפתרון הטוב ביותר נה אישם בין המספר שלוש למספר חמש. אולם הוספת עוד בריגדת-רגלים לדיביזיה, הוספה שאמנם תקנה לה מידה רבה יותר של עוצמה וגמישות, היא ודאי רחוקה מלהיות התשובה המושלמת לבעיה.

⁷ דהיינו — גרעיניים, ואולי גם אתרים. — המער.

מדף הספרים

כללי

L. L. Snyder: The War. A Concise History 1939—1945. Julian Messner, Inc., New-York, 1961, 579 pp., \$ 7.95.

המחבר שם לו למטרה, כדבריו „למסור את האירועים, התקריות והלכי-הרוח והמחשבה” החשובים ביותר של מלחמת העולם השנייה — וכל זאת בכרך אחד בלבד. מאחר שהוא קובע באורח שרירותי במקצת מהו החשוב, נמצא הכרך האחד לוקה פה ושם בחוסר פרטים או באי-התייחסות לאירועים, החשובים בעיני רבים אחרים.

מכל מקום, יש בספר כדי למסור תמונה כללית מהימנה של מהלך מלחמת העולם השנייה.

D. Curry & I. and B. R. Newman: The Challenge of Fusion. D. Van Nostrand Co., Inc., Princeton, N.Y., 1960, 192 pp., \$ 5.50.

המחברים סוקרים את הרקע ואת המצב הנוכחי של התפתחות המחקר בהפקת כוח תרמוגרעיני. הספר כתוב במתכון כספר עממי, והגם שהוא שטחי במידת-מה, הוא מסביר בדרך המובנת לקורא הממוצע את הנושא החשוב.

ים

F. S. Sterling: Wake of the Wahoo. Chilton Co., Philadelphia, Pa., 1960, 210 pp., \$ 3.95.

קורותיו של צוללן אמריקני במלחמת העולם ה-2. לשון הספר כה חיה ושוטפת. עד שמלבד הלקחים שהוא נושא לתלמידי הלוחמה התת-מימית הוא מעניק הנאה ובידור לכל קורא שהוא. וכן — הצצה נאמנה אל נפשם של גיבורי לוחמה קשה זו.

אוויר

D. M. Desoutter: Aircraft and Missiles. John de Graff, Inc., New-York, 1959, 213 pp., \$ 7.50.

מהדורה שנייה לספר על מטוסים וטילים, שנחל הצלחה רבה. בין השאר, דנים פרקיו בהשפעת האוויר על גופים נעים, תכונותיהם של כלי-טיס בשעת טיסתם, תופעות הכרוכות בגלי-הלם ומהירויות על-קוליות, המראה אנכית, ועוד.

הספר מלווה עטורים רבים, ויש בו כדי להשיב תשובה מובנה ותמציתית ועל השאלות — מהם מטוסים וטילים, מהי פעולתם וכיצד היא מבוצעת.

M. Caidin: Black Thursday. E. P. Dutton & Co., Inc., New-York, 1960, 320 pp., \$ 4.95. ETAOISHRDM

המחבר הוא דמות נודעת בין סופרי עלילות האוויר, והוא מתעלה על עצמו בספרו זה, על ההפצה שערכו המפציצים האמריקנים במלחמת העולם ה-2 על עיר התעשייה הגרמנית שויינפורט. היה זה „קרבה-האוויר האכזרי ביותר, הפראי ביותר והעקוב מדם ביותר בכל מלחמת האוויר הענקית שניטשה בשמי גרמניה”, ובו סבלו המטוסים האמריקנים אבידות כבידות ללא-תקדים; עם זאת לא הושגו באותה הפצה התוצאות המקוות, ומאמץ המלחמה הגרמני לא ניזוק כלל וכלל באותה מידה ששיערו האמריקנים.

257 „מבצרים מעופפים” הגיעו אותו יום אל המטרה. רק 192 חזרו ממנה, ומהם 17 שניזוקו עד כדי כך, שלא היתה להם עוד תקנה.

Nuclear Flight: The United States Air Force Programs for Atomic Jets, Missiles, and Rockets. Edited by Lieutenant Colonel Kenneth F. Gantz, United States Air Force. Duell, Slogan & Pearce, Inc., New-York, 216 pp., \$ 4.00.

מהדורה „מסחרית” של הפרסום המיוחד בנושא הטיסה הגרעינית, שראה אור ב„סקירה הרבע-שנתית של אוניברסיטת האוויר” האמריקנית. המהדורה כוללת 22 דו”חות, הדנים בבחינות השונות של הפעלת מטוסים, טילים ורקטות באמצע עות כוח גרעיני, והיוצרים תמונה שלמה של ההתפתחות בתחום זה, על רקעה ומגמותיה.

ק א ס י נ ו

מאת פ. מג'דאלני

תיאור מרתק של מערכת קאסינו העקובה מדם ורבת-החרם,
הזכורה מימיו מסע-איטליה במלחמת-העולם השנייה.

אורד וינגייט

מאת כריסטופר סייקס

תולדות חייו של לוחם גדול ומאמין קנאי — מפקדן של
פלוגות-הלילה. הביאוגרפיה מתכספת על מחקרים
במקומות-פעולתו העיקרית של וינגייט: בהודו, בבורמה,
בחבש ובישראל.

תשע נשמות

מאת

מפקד-להק א. דיר

אבטוביאוגרפיה מענינת ומרתקת של טייסי-קרב. ספר רווי
הריכות, הטוב שבתיאורי מערכות הקרב על בריטניה,
המסופר בענוה על-ידי אחד האמצים שבטייסי-הקרב.

ישראל
"טיל מחקר ישראלי
שוגר בהצלחה!"

המבקש

לדעת על טילים, הרכבה,
סוגי הדלק ודרכי השיגור

יקרא

טילים ונשק אטומי

מאת

אלוף-משנה שמעון יפתח

הוצאת "מערכות"
צבא הגנה לישראל

דואר רשמי

ק"ז-50

צמח חיים
ק/168281
שד' ויצמן 38
קרית מוצקין

מכתב
רשמי

מכתב
רשמי

מכתב
רשמי